

МАГІЧНИЙ РЕАЛІЗМ В ОПОВІДАННІ ГАБРІЕЛЯ ГАРСІА МАРКЕСА «СТАРИГАН З КРИЛАМИ»

Для європейського середовища латиноамериканська література завжди була екзотичним явищем. Національний колорит, своєрідна ментальність, особливості історичного розвитку Латинської Америки викликають неабиякий інтерес до творчості митців цього континенту.

Актуальність нашого дослідження полягає у тому, що магічний реалізм це відносно новий жанр у літературі, який потребує ретельного вивчення, адже магічний реалізм поєднує у собі сюрреалізм та реалізм, постмодернізм та модернізм.

Мета нашого дослідження полягає у визначенні особливостей магічного реалізму на прикладі оповідання «Стариган з крилами» Габрієля Гарсія Маркеса.

Художньою особливістю латиноамериканської літератури ХХ ст. є магічний реалізм, в основі якого лежить глибинне осмислення духовних джерел життя нації. Ця модерністська течія об'єднує твори, в яких сприйняття дійсно пов'язане, насамперед, з національною міфологією. Дивне, магічне, чарівне, що криється у міфах, проєктується на сучасність, тісно з нею переплітається, перетворює її, створюючи неповторний художній світ твору.

Уже в самому терміні криється поєднання двох протилежних понять: «реалізм» (матеріальне, те до чого можна доторкнутися, буденне, звичайне) і «магічний» (фантастичне, несподіване, незвичайне, містичне, нез'ясовне). Звичайно, письменники в своїх творах не прагнули відтворити повною мірою міфологічну свідомість, та взяли від неї як найголовніший художній принцип — зображення казкового, фантастичного як реально існуючого і тому, зрозуміло, буденного. Реальність і фантазія тісно переплетені в їх творах і фантазія така ж реальна, як і сама реальність.

Як підкреслено в нашому дослідженні, магічний реалізм прийшов до Латинської Америки досить пізно, лише в 1930-х роках [1, с. 335]. Письменники виявили, що стратегії цього жанру ідеально підходять для збереження культури своїх націй. Магічний реалізм — це явище не тільки латиноамериканської літератури, він має великі традиції у європейському та світовому письменництві (Ф. Рабле, Е. Т. А. Гофман, М. Гоголь, М. Булгаков та ін). Юрій Падар першим помітив риси магічного реалізму і в українському химерному романі, стверджуючи, що «Марко Пекельний» О. Стороженка, «Лебедина зграя», «Зелені млини» В. Земляка написані із елементами магічного реалізму [6, с. 93].

Світової ж популярності жанр магічний реалізм набрав після виходу роману Габрієля Гарсія Маркеса «Сто років самотності», автор вважається найкращим представником цього жанру, а його оповідання та романи перлинами жанру магічний реалізму. Маркес був колумбійським письменником, сценаристами та журналістами, відомим у всій Латинській Америці, як Габо. Будучи одним з найважливіших авторів ХХ століття і одним з найкращих представників іспаномовної літератури, він був удостоєний Міжнародної премії ім. Нейштадта з літератури у 1972 році та Нобелівської премії з літератури у 1982 році. Проте, роботи автора зазнали і значної критики, оскільки він використовував форму магічного реалізму, пишучи про складні та значущі теми. Він писав про війни, страждання та смерть, що було дуже ризиковано, тому що Колумбія в той час перебувала у десятирічній громадянській війні під назвою *Violencia*.

Оповідання «Стариган з крилами» – чудовий приклад творчості Маркеса та використання магічного реалізму зокрема. Одна із рис магічного реалізму полягає в тому, щоб описати реальне життя та реальних людей, додаючи магічні елементи. Так зробив і Маркес, у своєму оповіданні «Стариган з крилами» автор розповідає нам про життя звичайних людей Пелайо та Елізанда, які одружені. Спокійний темп життя у селі переривається появою старої людини з величезними крилами. Поряд з історією автор використовує стратегію розв'язання сумнівів. До середини сюжету читачі вагаються, чи то герої оповідання сприймають прихід старого як магію чи як звичайну подію. Ми бачимо, що ця стратегія використовується в прямому вираженні мешканців цього села. Наприклад, з самого початку Пелайо та Елісанда боялися старого, але незабаром вони ставляться до нього інакше: *«Вони так довго і настільки уважно дивилися на нього, що трохи отямившись, дійшли висновку, що він навіть симпатичний, і наважились заговорити до нього»* [8, с. 1].

Для персонажів оповідання старий з чарівної істоти перетворюється на звичайну людину. Пелайо та Елізанда навіть зроблять висновок: *«...що це, мабуть, людина, яка потерпіла під час аварії якогось іноземного пароплава»* [8, с. 1].

Продовжуючи читання, читачі досі коливатися, адже жителі селища не бояться старого, ба навіть вважають його появу нормальною. Сусідка Пелайо сказала: *«Це ангел. Мабуть, він прилетів по дитину, але сердега такий старий і немічний, що злива збила його на землю.»* [8, с. 1]. Її слова здаються фантастичними для читача, але потім автор описує суперечку жителів села щодо дивного старого. *«Найбільш простодушні пропонували призначити його головою всесвіту; інші наполягали на тому, щоб зробити його генералом, який, напевне, виграв би всі війни. Були й такі фантазери, які пропонували з допомогою ангела вивести новий рід крилатих людей, які підкорили б всесвіт»* [8, с. 3]. Використовуючи

ці описи Маркес показує читачеві, що прихід ангела є нормальним для селян. Навіть поява Гонзага, який є священиком, не змінює наших вагань. Він є ще одним персонажем, якого Маркес використовував для збільшення ефекту сумніву, в словах священика ми можемо помітити, що він сприймає прихід старого не як прихід ангела, а якраз навпаки.. Отець Гонзага: *«Крила ще ні про що не свідчать, їх мають і літак, і яструб, отже, це — атрибут не тільки ангелів, Тут же він нагадав, що саме диявол володіє неабиякими здібностями перевтілюватись і дурити необережних людей»* [8, с. 2]. Отець пропонує: *«...написати листа єпископові, щоб той у свою чергу написав главі церкви, а той — папі й щоб, таким чином, остаточне рішення прийшло з найвищої церковної інстанції»* [8, с. 4].

Маркес використовував техніку магічних елементів, змішаних з реальними, щоб створити відчуття, що все, що відбувається в оповіданні, може бути реальним, і це головна мета магічного реалізму, поєднати магічне з реальним.

Протягом усієї історії «Стариган з крилами» Маркес також посилається і на культуру свого народу. Одним із ключових концепцій магічного реалізму є включення легенди або фольклору в літературний текст. Автор не використовував ніяких легенд безпосередньо, але ми думаємо, що персонажі сусідки та священика показують нам культурну особливість Латинської Америки. У маленьких селах завжди була дама, яка була старою і мудрою, всі звертались до неї за порадою, вона знала багато легенд і могла допомогти. В оповіданні Маркеса ми бачимо, що Пелайо та його дружина довіряють старій дамі: *«...його частували кристаликами камфори, якою, на думку тієї ж мудрої сусідки, харчувалися ангели»* [8, с. 6] і наприкінці оповідання автор посилається на фольклор та образ мудрих леді: *«... навіть розумна сусідка не змогла сказати їм, що робити з мертвими ангелами»* [8, с. 2]. Також люди в Латинській Америці вважали священиків посланцями Бога. І в тексті ми бачимо, що Пелайо та його дружина також шукають поради у священика.

Щоб додати ще більших фантастичних елементів, автор розповідає нам про жінку: *«яка була перетворена на павука через непослух батькам ... Вона була страшним тарантулом розміром з вісцю і з головою сумної дівчини. Страшною була не тільки її зовнішність, а й той щирий смуток, з яким ця бідолоха розповідала про своє нещастя»* [8, с. 4]. Тоді автор розповідає про її бідному житті і про те, як вона жила раніше, і читачам шкода, що у неї таке нещастя, забуваючи, що вона павук і не може бути реальною.

Остання та не менш важлива риса магічного реалізму, Маркес також використовує техніку спотворення часу. Історія починається з: *«Доц не вщухав уже третю добу»* [8, с. 1], що не є звичайним способом розрахунку одиниці часу. Також: *«Світ був сумний з віторка»* [8, с. 1] метафора, що погана погода робить все серйозним і сумним.

Ми розглядаємо оповідання «Стариган з крилами» також як сатиричне, яке висміює як Католицьку Церкву, так і людську природу. Гарсія Маркес критикує церкву через образ священика Гонзага. Котрий закликав: *«...паству набратися терпіння, поки не прийде вказівка від папи»* [8, с. 3]. Маркес висміяв методи церкви, коли ті намагались зрозуміти хто ж такий стариган з крилами: *« Але час спливав, а папа все ще з'ясовував, чи має це надприродне створіння пуп, чи схожа його мова на арамейську, чи здатний він утриматися на кінчику голки, чи, може, зрештою, це якийсь іноземець»* [8, с. 3]. Цим самим автор показав наскільки безпорадною може бути церква.

Така критика церкви є лише частиною критики Гарсія Маркеса щодо людей в цілому. Ми можемо побачити, як люди збираються навколо ангела і просять його допомоги, вони запалюють свічки. Пелайо та Елізанда, які не намагаються доглядати за старою людиною, а просто заробляють гроші з його перебування.

Наприкінці твору, стариган з крилами покидає селище, а читач так і не розуміє навіщо він прилітав, але якщо подумати про образ старого, як про елемент магічного реалізму, то стає зрозуміло, що через цього героя Гарсія Маркес намагався донести нам, що більшість людей живуть своїм життям, не знаючи про їх значення у світі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андреев Л. Г. Зарубежная литература второго тысячелетия / Л. Андреев, К. Косиков. — М. : Высшая школа, 2001. — 335 с.
2. Киреева Н.О. / Постмодернизм в заруб. лит-ре / Киреева Н.О. — М. : Флинта : Наука., 2004. — 216 с.
3. Кутейщикова В. Н. Новый латиноамериканский роман 50-ты года / Кутейщикова В.Н. — М. : Школа, 1983. — 345с.
4. Мелик А. А. Сучасний словник мистецтв / Мелик А.А. — М. : Наука., 1999. — 391с.
5. Лиотар Ж.-Ф. Стан постмодернізму / Пер. з фр. Н.А. Шматко. — К. : Слово, 1998. — 160 с.
6. Падар Ю. А. Магічний реалізм II і —хімерна проза II: протистояння чи взаємодія? / Падар Ю. А. — Л. : Дікіс Пресс, 2000. — 93 с.
7. Черняк М. А. Феномен массовой литературы XX века / М. А. Черняк. — СПб.: Изд-во РГПУ им. А.И.Герцена, 2005. — 178 с.
8. Габріель Г.М. Стариган із крилами / Пер. з ісп. М. Жердинівська. — К. : Слово, 2005.